

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development -
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

COMPARATIVE CHARACTERISTICS BETWEEN FINANCIAL AND OPERATIONAL LEASING IN THE ACCOUNTING ASPECT

Zdravka Kiricheva

University of agribusiness and rural development - Bulgaria

Abstract: In a market economy and striving for fuller satisfaction of consumers' needs, of their requirements and opportunities, the signing of a lease agreement and accounting operations associated with it are very topical. The lease agreement is a commercial agreement under which the lessor gives the lessee the right to use an asset for a fee for a certain period of time. It includes an agreement for lease of assets which contains a clause allowing the tenant to acquire ownership of the asset subject to the conditions that have been agreed. These contracts are sometimes known as purchase by payment. In this article the goods on lease are the object of study. An emphasis is placed on the requirements of NSS17 and IAS17, the tax aspects of leasing and specificity of reporting under the VAT Act in the Republic of Bulgaria.

Keywords: operational leasing, financial leasing, lessor, lessee.

СРАВНИТЕЛНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕЖДУ ФИНАНСОВИЯ И ОПЕРАТИВНИЯ ЛИЗИНГ В СЧЕТОВОДЕН АСПЕКТ

Zdravka Kiricheva

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: В условията на пазарна икономика и стремеж към по-пълно задоволяване на потребностите на купувачите и на техните изисквания и възможности сключването на лизингов договор е особено актуален. Лизинговият договор е

споразумение, по силата на което лизингодателят предоставя на лизингополучателя правото да използва актив срещу еднократно или серия от плащания за договорен срок. Дефиницията на лизинговия договор обхваща също и договори за наемане на актив, които съдържат клауза, даваща на наемателя опция за придобиване на правото на собственост върху актива при изпълнение на договорените условия. Тези договори понякога се наричат договори за покупка на изплащане. В настоящата статия се разглеждат лизинговите сделки, свързани със стоките съгласно СС17 и МСС17, данъчните аспекти на лизинга и спецификата на отчитането съгласно ЗДДС.

Ключови думи: оперативен лизинг, финансов лизинг, лизингодател, лизингополучател.

ВЪВЕДЕНИЕ

В Търговския закон¹ са уредени лизинговите отношения като вид сделки, а в съответствие с разпоредбите на Закона за задълженията и договорите² лизингодателят е определен като наемодател, а лизингополучателят³ е приравнен на наемател.

Договорите за лизинг са два вида: оперативен лизинг, при който активът се ползва за определен срок срещу заплащане и се връща обратно на лизингодателя; и финансов лизинг, при който има клауза в договора за прехвърляне на собствеността върху актива преди изтичане на срока му.

Оперативният лизинг, наричан още експлоатационен, обикновен или същински, съответства на сделка за наем. В зависимост от наличието или неналичието на клауза за прехвърляне на собствеността се определя видът на сделката и данъчното ѝ третиране в Закона за данък върху добавената стойност. Според въведените критерии „за доставка на стока се смята и фактическо предоставяне на стока по договор за лизинг, в който изрично е предвидено прехвърляне на правото засобственост върху стоката“³. Същата разпоредба се прилага спрямо договора за лизинг, когато е договорено само прехвърляне на собствеността върху стоката и сумата от дължимите вноски е равна на пазарната цена на стоката без да се включва лихвата към датата на предоставянето.

Съгласно Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност, § 29 разпоредбата на чл. 6, ал. 2, т. 3 се прилага за доставки по договори за лизинг, които са сключени след 1 януари 2014 г. Датата на възникване на данъчното събитие се определя „на всяка дата, на която е договорено плащане“ на лизингова вноски⁴. Данъчната основа на доставките по лизинг се определя съгласно чл. 26 от закона. В ал. 2 е конкретизирано, че в данъчната основа не се включват разходите за регистрация, разходи за имуществени данъци и такси, екотакси, разходите за застраховка на имуществото, застраховки „Гражданска отговорност“ за целия период или за част от периода на договора за лизинг по отношение на лизингодателя и лизингополучателя. Приспадането на данъчен кредит при лизинг се извършва като се спазват изискванията на чл. 71.

Договорът за лизинг се характеризира като двустранен – сключва се между лизингодателя и лизингополучателя, възмезден – извършва се разплащане между страните, и е неформален – няма регламентирана форма на сключване, без ограничение за срока за сключване, като лизингополучателят може да залага получения актив. При залагане се извършва вписване на лизинга с оглед недопускане на нарушение на интересите на страните. Съгласно Търговския закон договорите, които се сключват, са

¹ Търговския закон, чл. 342.

² Закон за задълженията и договорите, чл. 230.

³ Закон за данък върху добавена стойност, чл. 6 ал. 2 т. 3.

⁴ Закон за данък върху добавена стойност, чл. 46 ал. 1 т. 1.

според вида на лизинга. При оперативния лизинг се сключва договор за предоставяне на актив за използване под наем срещу възнаграждение за определен срок, като след изтичането лизингополучателят се задължава да го върне на собственика му. Всички разходи, свързани с поддържането му във вид за използване и начисление на амортизации, са за сметка на лизингодателя. Лизингодателят трябва да не възпрепятства използването на актива, като не сключва сделки с него и осигури възможност за използването му от лизингополучателя. Лизингополучателят е длъжен да се отнася „с грижата на добър стопанин”, да не руши актива и не сключва сделки с трети страни за него.

При финансов лизинг се сключва договор за предоставяне на актив за използване срещу възнаграждение за определен срок, като след изтичането лизингополучателят не се задължава да го върне на собственика му лизингодател, а му се предоставя възможност да се прехвърли собствеността. Всички разходи, свързани с поддържането му във вид за използване и начисляване на амортизации, са за сметка на лизингополучателя. Този договор е специфичен, защото включва възможности за използване, характерни за лизинга и договаряне за смяна на собствеността, характерни за договора за поръчка. Продължителността на действие на договорите за лизинг може да бъде произволна, т.е. няма максимален срок, като няма специфични правила за прекратяване, но не може да се прекрати едностранно, защото е срочен договор, или мълчаливо. Срокът трябва да покрива по-голямата част от продължителността на икономическия живот на актива.

СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА ЛИЗИНГОВИТЕ ДОГОВОРИ

Съществуват различия в третирането в СС17 и МСС17, които са:

- В СС17 - Лизингът по същество възприема само продажбения тип, при който се отчита и печалба/загуба от първоначалната продажба.

- МСС17 - Лизингът разграничава финансов лизинг при лизингодателя на два вида - пряк финансов лизинг и финансов лизинг на производители и търговци (продажбен тип).

- Според СС17 – Първоначалните преки разходи при оперативния лизинг при наемодателя се отчитат като текущи за периода на извършването им (т. 5.3). В МСС17 се капитализират, като се прибавят към балансовата стойност на актива и се признават като текущ разход на линейна база през срока на лизинга. Не се разрешава да се отчитат като текущи.

- Първоначалните преки разходи за уреждане на лизинговия договор при финансов лизинг според СС17 не са регламентирани. Според МСС17 лизингът при лизингодателя, ако разходите са за негова сметка, се капитализират, като се прибавят към сумата, призната като актив, и се амортизират съобразно възприетия от предприятието метод на амортизация на актива⁵.

- Първоначалните преки разходи при лизингополучателя при финансов лизинг съгласно СС17 не са регламентирани. Съгласно МСС17, ако финансовият лизинг е за производители или търговци, се отчитат като текущи⁶ или се капитализират, като се прибавят към вземането по лизинга и се преизчислява лихвеният процент в посока намаление;

- Според СС17 текущите финансови разходи при лизинг се признават пропорционално според срока на използване. В МСС17 текущите финансови разходи при лизинг се признават на база присъщия лихвен процент на лизинговия договор.

⁵ МСС 17 ПАРАГРАФ 24

⁶ МСС 17 ПАРАГРАФ 46

■ Съгласно СС17 лихвите по договори за финансов лизинг за целия период на използване на актива се отчитат в актива на баланса – финансови разходи за бъдещи периоди. В общите положения за изготвянето и представянето на финансовите отчети в МСФО разходите за бъдещи периоди не са актив, а само предплатените разходи. Съгласно СС17 Лизинг, МСС17 Лизинг, и спазвайки изискванията на ЗДДС, счетоводното отчитане на финансовия лизинг е както следва:

Първи вариант: в договора е уговорена клауза за прехвърляне на собствеността, т.е. дава се право на лизингополучателя да придобие собственост върху стоката след изтичане на срока на лизинг с една допълнителна вноска, равна на остатъчната стойност, и е различна от договорените и дължими по лизинговия договор, като може и да се откаже от клаузата. По този начин не се начислява еднократна вноска за ДДС.

При условие, че има остатъчна стойност, която е равна на допълнителната вноска, сумата на месечните вноски обхваща сумата за наем и лихвата. Съставят се следните счетоводни статии при лизингополучател:

Дт с/ка Актив

Дт с/ка Финансови разходи за бъдещи периоди

Кт с/ка Други заеми и дългове

Отразяване на първата вноска

Дт с/ка Други заеми и дългове

Дт с/ка Разчети за ДДС покупки

Кт с/ка Доставчици

Плащане на задължението

Дт с/ка Доставчици

Кт с/ка Разплащателна сметка

Отразяване на начислението на месечните вноски

Дт с/ка Други заеми и дългове

Дт с/ка Разчети за ДДС покупки

Кт с/ка Доставчици

При прехвърляне на собствеността се отразява окончателна вноска, равна на остатъчната

Дт с/ка Други заеми и дългове

Дт с/ка Разчети за ДДС покупки

Кт с/ка Доставчици

Начисление на амортизация на получения дълготраен актив

Дт с/ка Разходи за амортизация

Кт с/ка Амортизация на ДМА

Признаване на разходите за лихви като текущи разходи

Дт с/ка Разходи за лихви

Кт с/ка Финансови разходи за бъдещи периоди

Приключване на разходите за лихви и отнасянето им в текущия финансов резултат

Дт с/ка Печалба и загуба от текущата година

Кт с/ка Разходи за лихви

Втори вариант: в договора за лизинг изрично е посочено прехвърляне на правото на собственост върху стоката и се начислява целият ДДС:

Дт с/ка Актив

Дт с/ка Финансови разходи за бъдещи периоди

Кт с/ка Други заеми и дългове

Отразяване на първата вноска

Дт с/ка Други заеми и дългове

Дт с/ка Разчети за ДДС покупки

Кт с/ка Доставчици

Плащане на задължението

Дт с/ка Доставчици

Кт с/ка Разплащателна сметка

При експлоатационния лизинг лизингополучателят отчита начисления наем като разходи за външни услуги, а полученият актив се отразява задбалансово по справедлива цена. Всички разходи, свързани с изготвянето и сключването на договора за лизинг, ремонти, подобрения, застраховки, се отчитат като текущи разходи поотделно.

Във връзка със счетоводното отчитане на експлоатационния лизинг се съставят следните счетоводни статии:

Счетоводното отчитане на експлоатационния лизинг при лизингодателите е уредено по сходен начин и в двата стандарта СС17 и МСС17. Поради запазване на собствеността върху актива, за който е сключен той, се включва в баланса на лизингодателя. Доходът, получен от експлоатационен лизинг, се признава по линейния метод за целия срок на използване като текущ приход. Възможно е прилагането и на друга системна база, ако по-точно отразява времевия модел.

Извършените разходи по икономически елементи се отнасят към сметка Други приходи от дейността.

За начисляване на разходите по видове поотделно

Дт с/ка гр. Разходи по икономически елементи

Кт с/ка Доставчици

Плащане на разходите

Дт с/ка Доставчици

Кт с/ка гр. Парични средства

Приключване сметките

Дт с/ка Други приходи от дейността

Кт с/ка гр. Разходи по икономически елементи

Начисляване на вноската по наема

Дт с/ка Клиенти

Кт с/ка Други приходи

Кт с/ка Разчети за ДДС продажби

Начисление на амортизациите на актива отдаден под наем и отнасянето им по предназначение

Дт с/ка Разходи за амортизация

Кт с/ка Амортизация на ДМА

Дт с/ка Други приходи

Кт с/ка Разходи за амортизация

Получаване на наема

Дт с/ка гр. Парични средства

Кт с/ка Клиенти

Приключване на с/ка Други приходи и отразяване на очакваната печалба

Дт с/ка Други приходи

Кт с/ка Печалба и загуба от текущата година

Лизингодателят оповестява в приложението на годишния финансов отчет следната информация:

- поотделно за всеки лизингов договор стойността на предоставените активи;

- отчетната им стойност по видове и начислената амортизация към датата на съставяне на отчета;
- общо сумата на вземанията по лизинг;
- описание на значителните лизинги.

Счетоводно отчитане при лизингополучателя:

Получаване на чуждия актив

Д-т с/ка Други условни активи / Наети активи/

К-т с/ка Други условни пасиви

Начисляване на наема

Дт с/ка Разходи за външни услуги

Дт с/ка Разчети за ДДС покупки

Кт с/ка Доставчици

*Приключването на разходите за наем може да се извърши със сметка от група
Разходи за дейността или сметка Приходи от продажби на услуги*

Дт с/ка Приходи от продажба на услуги

Кт с/ка Разходи за външни услуги

Дт с/ка Печалба и загуби през текущата година

Кт с/ка Приходи от продажба на услуги

Изплащане на задължението

Дт с/ка Доставчици

Кт с/ка гр. Парични средства

Отписване на върнатия актив взет на експлоатационен лизинг

Кт с/ка Други условни пасиви

Кт с/ка Други условни активи

В приложението към годишния финансов отчет лизингополучателят оповестява приходите от наем.

Проблемите при отчитане на стоките на лизинг са свързани с особеност на данъчното третиране на лизинга: съгласно чл. 12, ал. 5 от ППЗДДС, когато договорът за лизинг съдържа опция за прехвърляне на правото на собственост върху лизингополучателя, данъчното събитие е по-ранната от двете дати – датата на всяко плащане или датата, на която то е станало дължимо, т.е. ДДС се начислява за всяка лизингова вноска, а не еднократно за цялата стойност по лизинга, както е в случай, когато с договора се предвижда задължително прехвърляне на собствеността върху актива в края на лизинговия договор според чл. 6, ал. 2, т. 3 и чл. 25, ал. 3, т. 1 от ЗДДС.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проблемите при отчитане на стоките на лизинг са следните:

- Преди сключване на договор за лизинг, когато се допусне да не се извърши точна негова характеристика и оценка, за да се отчете неговата финансова изгода. Към лизингови договори се насочват предприятия, които имат недостиг на финансови средства или предприятия, които желаят да имат повече свободни средства, за да оперират свободно на пазара. Някои от тях изпадат в неплатежоспособност, което довежда до невъзможност да обслужват договора си.
- Договори, които счетоводно са класифицирани като лизинг, но юридически не са оформени конкретно като такива, имат собствено ДДС третиране, т.е. нямат връзка с ДДС третирането на лизинга.
- Някои счетоводители се подвеждат и не отчитат амортизациите съгласно ЗКПО, а в съответствие със срока на договора за лизинг.
- Учредяването на право на ползване, макар от строго юридическа гледна точка да представлява отделен правен институт, по смисъла на счетоводните стандарти

представлява лизинг. Възможни са два варианта, а именно: данъчно задължен по ЗМДТ да бъде лизингополучателят-ползвател както при финансов лизинг (напр. право на ползване на сграда за по-голямата част от полезния ѝ живот), така и при оперативен лизинг (напр. право на ползване върху земя), и да се допусне пропуск при плащането и отчитането на разхода.

- От гледна точка на счетоводната класификация финансовият лизинг би могъл да се третира по ЗДДС както като доставка на стока, така и като доставка на услуга. За разлика от това оперативният лизинг би могъл да бъде само доставка на услуга по ЗДДС.

- ТЗ има собствена класификация за лизинг и финансов лизинг, която обаче няма директна връзка със счетоводната класификация и няма абсолютно никакво отношение към данъчното облагане.

- Съществуват различия между МСС 17 и СС 17.

Счетоводното отчитането на стоките на лизинг зависи от конкретния договор, сключен между лизингодателя и лизингополучателя. Специфичните особености на лизинговите взаимоотношения в конкретно предприятие изискват познаване и стриктно прилагане на действащата нормативна база, за да не се допусне отклонение от реалния финансов резултат.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон за данък върху добавена стойност
2. Закон за задълженията и договорите
3. Закон за корпоративно подоходно облагане
4. Закон за местните данъци и такси
5. Международен счетоводен стандарт 17
6. Правилник за прилагане на Закона за данък върху добавена стойност
7. Счетоводен стандарт 17
8. Търговски закон